

Català? ¿Per a què?. Una història petita de supervivència

Vaig néixer el maig del 1936, dos mesos abans de començar la “Guerra Incivil”, en una família no pas “de vuit cognoms catalans” sinó de vuit-cents. Els primers records que tinc de la infància, tota viscuda a Barcelona, en relació amb la meua llengua són de repressió: a tot arreu i a tothora. Però a casa es va parlar sempre en català.

A l’escola i el col·legi (1952) l’ensenyament fou sempre, obligatòriament en castellà, i igualment, a la universitat (1961). Malgrat això, des dels nou-deu anys, i d’acord amb les possibilitats familiars, vaig començar un aprenentatge autodidacta de la llengua mitjançant la lectura entusiasta de totes les col·leccions senceres del “*Patufet*” (ides del 1910 fins al 1934!) i els llibres publicats en els fascicles-suplements, pràcticament tots d’En Folch i Torres, i il·lustrats per en Junceda o en Llaveries. Cal dir que, més endavant, a l’interessar-me durant la adolescència per qüestions més identitàries, el meu català com a llengua va rebre més d’una sotragada, al patir una barreja de la formació bàsica netament folch-i-torresca, amb pinzellades molt variades (moltes d’elles prèvies i, doncs, fóra de la normativa fabriana) que transitaven de Prat de la Riba a Verdaguer o Costa i Llobera. Afortunadament, després el garbuix va anar decantant-se a l’accedir, en èpoques de primera joventut i en forma només aparentment contradictòria, a literatura d’arrel romàntica i política.

Val a dir, doncs, que al no haver rebut cap ensenyament reglat de català i ser la meua formació lingüística totalment autodidacta, això pot explicar —que no justificar— tantes errades i mancances ortogràfiques i sintàctiques que es palesen aquí, i també en la meua parla diària, de les quals me’n disculpo amb sinceritat (oh! I ara ens venen els de l’IEC amb els diacrítics...)

De jovenet, una vegada vaig llegir un rètol publicitari d’escola d’idiomes on s’hi deia: “Un hombre vale por tantos hombres cuantas son las lenguas que posee” (de les dones, aleshores ni se’n parlava...) i potser, entenent-ho com una invitació a la superació personal, ben aviat vaig implicar-me en un intercanvi postal de textos i imatges (un *pen pal*, que se’n diu) amb una noia parisenca, així que quan vaig anar a París per primer cop (1956) ja m’hi vaig moure tal com ho feia per Barcelona. La meua biblioteca francesa està força ben nodrida i haig de dir que el francès esdevingué la meua segona llengua (que no pas el castellà) fins al punt que, ja abans de casar-nos, la que a hores d’ara i després de 53 anys encara és la meua dona, em deia que sabia quan jo estava content perquè “exultava” en francès. Oidà! I també el petit orgull personal que hom sentia gronxar quan algú a París em preguntava de quina regió francesa era jo...

Més endavant, com a conseqüència de viatges i estades a Itàlia vaig adquirir una certa facilitat en la llengua d’aquell país, i això m’ha permès viatjar-hi i fer-hi estades amb naturalitat, sense els encaraments que el desconeixement d’una llengua t’imposa. I finalment puc explicar que després d’auto exiliar-me (el 1993 a l’Equador) vaig acabar anant com a resident legal (*Expat* que en diuen ells) als Estats Units d’Amèrica (2000) on vaig viure-hi fins al retorn a

Catalunya el 2015, per a complir aquí els meus 80 anys i morir a la pàtria. No cal pas dir que aquests 15 anys d'estada als USA m'han permès també accedir a parlar-ne la llengua que tot i que no és l'anglès *canònic* (ja se sap allò d'“English spoken, American understood”) i és tota plena d'“American idioms” i “American slang”, el fet d'estar-hi vivint tants anys lluny de les àrees de l'*spanglish* m'ha ofert la possibilitat de parlar de forma prou decent la dita llengua anglesa (o americana, si voleu).

I ara arribo al punt de cloure aquesta petita història personal. Em cal dir que durant aquests 25 anys d'estada a l'estranger he fet tot allò que he pogut per donar a conèixer, conservar i difondre a tots els nivells possibles la que és la meva llengua mare, i a fe que no ha sigut pas fàcil. I suposo que a hores d'ara ja pot suposar-se com, a l'ensem, l'esforç per promoure el coneixement de la realitat de la meva pàtria ha anat indistriablement lligat als afanys de promoció no sols de la llengua (la veritable aglutinadora de la nació) sinó també, d'una manera més àmplia, de la cultura catalana.

Així, a Quito teníem un petit Casal Català —per cert, l'únic amb alguna mena de relació espanyola— ple d'entusiasme i d'iniciatives com ara, a partir de la nostra arribada, la celebració cada any, el 23 d'Abril, del “Dia del Llibre i la rosa”, que ajuntàvem amb la celebració de Montserrat, una Fira del Llibre i sardanes, tot plegat amb presència de les autoritats locals i convidats del cos diplomàtic acreditat a l'Equador (entre els que, per cert, l'ambaixador del Japó que sempre ens va distingir amb un especial afecte). Igualment, l'any 1999 vaig organitzar els primers “Premis Catalunya d'Arquitectura 1999” entre els estudiants d'arquitectura de tot l'Equador, amb el primer premi d'un viatge a Barcelona per a conèixer l'arquitectura d'En Gaudí, amb el suport de la Càtedra Gaudí de l'ETSAB. El Concurs va tenir molta ressonància i fou molt ben acollit, amb nombrosa i entusiàstica participació i un jurat format per arquitectes de Quito, Guayaquil i Cuenca. De manera que durant els nostres vuit anys d'estada en aquella terra cal dir que la llengua, la cultura i la pròpia realitat catalana van ser fets més ben coneguts que mai...

Després, des de l'any 2000 als Estats Units, a Florida però sortosament lluny de l'*spanglish* i lluny també de majories d'accents colonials. Als Estats Units, com a catalans hem viscut en un total aïllament; hi vam trobar espanyols, això sí, però no pas ningú de casa. Val a dir, i no pas de passada, que l'interès cultural del nord-americà mig és perfectament descriptible i que, d'una manera genèrica, la pervivència d'altres llengües (fet ben conegut com a país d'immigrants que és) els produeix uns sentiments que, personalment, em semblen un aiguabarreig d'inferioritat —o superioritat frustrada, si voleu— sorpresa —la sorpresa de la metròpoli en l'adonar-se que les colònies tenen altres idiomes—, i una manifesta incomoditat provinent de l'angoixa que tota inseguretat provoca al llevar-te la “certesa d'allò que hom diu...”

Així doncs, que als Estats Units (on companys d'escola de la nostra filla li asseguraven el 1983 que cada estiu anaven de vacances amb cotxe a Espanya, segurs com estaven que Espanya era un dels Estats Units de Mèxic) la imatge que hi ha d'Espanya és la d'un senyor que toreja i una senyora amb un vestit de “faraloes” i poca cosa més. De l'existència de Catalunya, la història, la llengua i la cultura pròpies n'hem hagut d'anar fent, durant 15 anys, una apologètica

consistent i, sovint, una abrandada catequesi entre els nostres amics, coneguts i saludats. Cal dir que, allà i gràcies també a Internet, des de la llunyania anàvem seguint i compartint amb tots ells els fets que, especialment des del 2010, han dut Catalunya fins on som ara.

Al tornar a Catalunya el 2015 i reinstal·lar-nos a Barcelona, un cop ja aposentats va accentuar-se novament el desig de participar en alguna mena de voluntariat (d'això sí que cal dir que els nord-americans en són molt generosos) tot tenint en compte per part meua les limitacions pròpies d'haver assolit ja la vuitantena però cal respondre's la pregunta: “I ara, ¿què puc fer per Catalunya?” I així, tot d'una, vet-aquí que apareix una crida de Voluntaris per la llengua i que demanen fer una tasca que, vaig pensar, està encara al meu abast i em permetrà ser útil a alguna persona que presumiblement no vol sentir-se estrangera a Catalunya, que vol accedir a la llengua del país amb naturalitat i que, si en coneix la llengua també n'assumirà la cultura i, en qualsevol cas, s'hi integrarà més fàcilment... Doncs, som-hi!

L'experiència haig de dir que ha sigut absolutament positiva per a totes dues bandes. És obvi que l'aprenentia ha millorat el seu domini del català, en sintaxi i ortografia i també —molt més important per al desenvolupament de la vida diària— en la fonètica i l'accent, però haig de dir també que amb les seves preguntes i les qüestions que plantejava a cada trobada, sovint ha fet que al tornar a casa jo anés també als llibres a consultar alguna cosa (ai! els pronoms febles...) i, en resum, també per a mi l'aparellament lingüístic ha sigut formatiu i, per damunt de tot, i allò més essencial per a mi, m'ha permès sovint poder explicar a una persona estrangera tanta bellesa com hi ha a Catalunya i, a l'ensem, fer-li comprendre també perquè som tants els que ens l'estimem amb bogeria; quan ens en arribi l'hora, clourem els ulls tot sospirant en català: adéu! volguda pàtria...